

2020 წლის კრიზისი და რეცესიის საფრთხე

ლელა ბოჭოიძე,
მაია ჩინჩალაძე,
ნინო დარსაველიძე
სტუ ასოცირებული პროფესორები

რეზიუმე

ესპანურმა გრიპის პანდემიამ, რომელიც დაახლოებით, ასი წლის წინ დაიწყო და ათ წელს გასტანა, კაცობრიობას, უდიდესი ზიანი მიაყენა. მაგრამ, პანდემიის დამარცხების შემდგომმა პერიოდმა, სასიცოცხლო რისკები, ძირითადად, მართვას დაუქვემდებარა.

დღეს უკვე შესაძლებელია, თამამად ითქვას, რომ დასაქმებულთა, დისტანცირებულ სამუშაოზე გადასვლას, ბიზნესის ეფექტიანობის დაცემა არ გამოუწვევია. ცხადია, ბიზნესის დისტანციურად მართვის ტენდენცია, ახალი არ არის, მაგრამ იგი უფრო აქტიურად გამოიკვეთა კორონავირუსის პანდემიის პერიოდში. მომავალშიც, დისტანციურად მუშაობა, მწვავე რეცესიის საფრთხესაც შეასუსტებს და რადიკალურად შეცვლის კიდევ შრომის ბაზარს.

საკვანძო სიტყვები: რეცესია, დეპრესია, პანდემია, დასაქმების მაჩვენებელი, შრომის ბაზარი, ჯ.მ კეინსის თეორია.

შესავალი

2020 წლის კრიზისმა, ისევ დაააყენა, რეცესიის საფრთხის წინაშე - მილიონობით ადამიანი მსოფლიოში, უმუშევართა რიგებს შეუერთდა. ნათლად ჩანს, საფუძვლიანი განსხვავება, ასი წლის წინანდელ დეპრესიასთან შედარებისას. მისი არსი მდგომარეობს იმაში, რომ დამსაქმებელი დღეს სწრაფად მართავს საკუთარ შესაძლებლობებს. ეპიდსიტუაციის გაუარესებისა და ეკონომიკური კრიზისის გაღრმავების შემთხვევაში დამსაქმებელს აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს, მთავრობის დახმარება, საკუთარი ბიზნესის დასაცავად. ცხადია, ეს - დროებითი ინსტ-

რუმენტია, რომელიც ეფექტურად გამოიყენება მოკლევადიან კონიუნქტურული რყევებისას, მაგრამ არაეფექტურია - გრძელვადიან პერსპექტივაში. თუ ეკონომიკური კრიზისის დარეგულირება და მართვა, გრძელვადიან პერსპექტივაში, შედეგს ვერ გამოიღებს, ლოგიკურია, კომპანიები დაიწყებენ დასაქმებულთა დათხოვნას, შესაბამისად - უმუშევრობაც გაიზრდება.

კომპანიები, იძულებულნი გახდნენ, უმოკლეს დროში, მოეხდინათ ადაპტირება პანდემიით შექმნილ პირობებთან და გაეგრძელებინათ ფუნქციონირება, მიუხედავად ეკონომიკური კრიზისისა. საქართველოში, საქმიანობის დიდი ნაწილი - სხვადასხვა სახის მომსახურების მიწოდებას უკავშირდება და მთავარი პრობლემა სწორედ აქ არის - ამ სფეროში, ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენება, ხშირად შეუძლებელია, რადგან მომსახურების ბევრი სახე პირდაპირი კონტაქტის განხორციელებას გულისხმობს.

ძირითადი ტექსტი

1929 წ. პრეზიდენტი ჰერბერტ ჰუვერი, ეკონომიკური კრიზისის ავტომატურად დარეგულირებაზე აკეთებდა გათვლებს. სამწუხაროდ, იმპორტზე დაწესებულმა, მაღალმა საბაჟო ტარიფებმა - გააღრმავა კრიზისი. მაგრამ, მისგან განსხვავებით, ფ. რუზველტი, სახელმწიფო სტიმულირების, რეგულირების და ეკონომიკის დაგეგმვის, უფრო აქტიურ მექანიზმებს და კეინსიანიზმის თეორიებს ატარებდა.

ჯ.მ კეინსის მიხედვით, ავტომატურად, საბაზრო მექანიზმი, არ ამოქმედდება და ეს ნიშნავს, რომ შეუძლებელია, უმუშევრობის, დეპრესიის, ეკონომიკური კრიზისებისაგან თავის დაღწევა, საბაზრო ეკონომიკის გამართული ფუნქციონირება - სახელმწიფოს ჩარევის გარეშე ეკონომიკაში.

დღეს კორონავირუსის გამო გამოწვეულმა მსოფლიო ეკონომიკურმა კრიზისმა და რეცესიის საფრთხემ ისევ აქტუალური გახადა კეინსის ეკონომიკური თეორია, სახელმწიფო ეკონომიკის, რეგულირების მნიშვნელობის შესახებ. ეკონომიკური კრიზისები, რომლებიც პერიოდულად, განმეორებადი ტენდენციით ხასიათდება, ახალი ხედვის და მოვლენების, ახლებური ახსნის,

აუცილებლობის წინაშე აყენებს სახელმწიფოებს.

კეინზს მიაჩნდა, რომ ერთობლივ მოთხოვნაზეა დამოკიდებული, დასაქმების მაჩვენებელი. ეს ფორმულირება, კარგად არის გადმოცემული, შემდეგი დამოკიდებულებით: დანახარჯებს + ინვესტიციები + საბიუჯეტო ხარჯები + ექსპორტი - იმპორტი¹.

დასაქმების სარგებლისა და ფულის ზოგადი თეორია ეხება ადამიანურ კაპიტალზე ხარჯების გაზრდას: სამედიცინო მომსახურებაზე, განათლებაზე და პერსონალის მომზადებაზე. განეული დანახარჯების ზრდა, ყველაზე დიდ პრობლემას, დასაქმებას მოაგვარებს.

რეცესია - ეკონომიკური აქტივობის მნიშვნელოვანი შემცირებაა, და 3 თვეზე, მეტხანს გრძელდება. გამოიხატება: რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის, დასაქმების, შემოსავლების, წარმოების და რეალიზაციის შემცირებით. ფინანსური თუ ფსიქოლოგიური ან და ეკონომიკური ფაქტორები, რეცესიას წარმოშობს. მაგრამ დღეს, შესაძლოა, რეცესიის გამომწვევი მიზეზი, ვირუსული ინფექცია - COVID 19 გახდეს.

დეპრესია - მკაცრი რეცესიაა. რეალური მშპ, წლიურად, 10%-ით მცირდება, 3 ან მეტ წელს გრძელდება. 1929 წლის დიდი დეპრესია² ხასიათდებოდა, კატასტროფული უმუშევრობით და სიღარიბით.

კორონავირუსის გამო, 2020 წ. მსოფლიო ეკონომიკური ზრდის დაცემა და ეკონომიკის რეცესიაში შესვლა, უკავშირდება უამრავ ღონისძიებას, რომელიც ტარდება, ვირუსთან ბრძოლისას, მის დასამარცხებლად. გლობალური მიწოდების ჯაჭვის რღვევა და ბიზნესის ზარალი, ცალსახად, რეცესიის გამომწვევ მიზეზებში, პირველ ადგილს იკავებენ, მაგრამ გასათვალისწინებელია კიდევ ერთი ფსიქოლოგიური ფაქტორი - რომლის გადალახვაც, ადამიანებს ძალიან უჭირთ. დიდი დეპრესია, სავარაუდოდ, არ დადგება, ვინაიდან, მსოფლიო დღეს,

1 Read more at: <http://european.ge/dasaqmebis-sargeblisa-da-pulis-zogadi-teoria/> Copyright © European.ge

2 Great Myths of the Great Depression by Lawrence Reed

ისეთ უახლეს მოწინავე ტექნოლოგიებს ფლობს, რომ 1929 წელს, შედარებაზე კი, არ შეიძლება. ამის გარდა, ციფრული ტექნოლოგიების უფრო სწრაფი ტემპით განვითარება, სახლიდან, დისტანციურად მუშაობა, უფრო ეფექტური გახდება და ასეთ პირობებში, შრომის პროდუქტიულობაც კი გაიზრდება, ვინაიდან დასაქმებული, უფრო კომფორტულად იგრძნობს თავს. რაც დადებითი, ფსიქოლოგიური ეფექტია და გაზრდის წარმატების შანსებს. სავარაუდოდ, ბიზნესი, დისტანციურად იმუშავებს, გლობალური პანდემიის შემდეგაც-თავად თანამშრომლები არ მოისურვებენ, თავიანთ ოფისებში დაბრუნებას და ბიზნესის მფლობელებსაც შეუძლიათ, შენობის და კომუნალური მომსახურების დაქირავების თანხების დაზოგვა. რაც შეეხება, მომსახურების სფეროს, დასაქმების მაჩვენებელი არ შემცირდება. მაგრამ, მეტი მოთხოვნა გაჩნდება, მაღალი კვალიფიკაციის მომსახურე პერსონალზე და ახალგაზრდებზე.

2020 წელს, მოწინავე ეკონომიკის ქვეყნები, რომლებიც დამოკიდებულნი არიან მსოფლიო ტურიზმზე, ვაჭრობაზე, ნედლეულის ექსპორტზე, საგარეო დაფინანსებაზე, მნიშვნელოვნად დაზარალებიან და დიდი გლობალური პრობლემების პირისპირ აღმოჩნდებიან. მთავარი ამოცანა, პანდემიის დამარცხების შემდგომ, სიღარიბის და უმუშევრობის ზრდის აღკვეთა იქნება. უკვე იქმნება, მოვლენების განვითარების, პესიმისტური და ოპტიმისტური სცენარები, შესაბამისად, ექსპერტები ვარაუდობენ, რომ 2021 წ. გლობალური ეკონომიკური ზრდა, აღდგება და 4.2% -საც კი მიაღწევს.

COVID-19 პანდემიით გამოწვეული რეცესია, უნიკალურია. მოწინავე ქვეყნების ეკონომიკაში, იგი ყველაზე ღრმა იქნება მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ. წარსულში, რეცესიების და დეპრესიის გამოცდილება, ცხადყოფს, რომ აუცილებელია ბიზნესის სტიმულირებისთვის დამატებითი ზომების გატარება, ვინაიდან, დღეს, ეკონომიკური ზრდის მოკლევადიანი პროგნოზები ხასიათდება უჩვეულოდ მაღალი გაურკვევლობით. არ არის გამორიცხული, ალტერნატიული სცენარების განვითარება.

პანდემია, მნიშვნელოვნად დააზიანებს, უღარიბესი ქვეყნე-

ბის ხალხსა და ეკონომიკას. ერთობლივი მოთხოვნის ჯაჭვის რღვევას შეუძლია გაამძაფროს პანდემიის შოკის მომგვრელი გავლენა - სავაჭრო, სანარმოო და ფინანსურ ბაზრებზე. ღრმა რეცესიამ, შესაძლოა, გამოიწვიოს გრძელვადიანი ინვესტიციების დაზარალება, ადამიანური კაპიტალის განადგურება, უმუშევრობის გზით და გლობალური ვაჭრობისა და მოთხოვნა მიწოდების ჯაჭვების განწყვეტა. ამიტომ, ასე მნიშვნელოვანია რეფორმების გატარება მდგრადი ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად და რეცესიის დასამარცხებლად არსებული კრიზისის დაძლევის შემდეგ.

REFERENCES:

1. Andrew Haywood - Economic Systems
Read more at: <http://european.ge/dasaqmebis-sargeblisa-dapuliz-zogadi-teoria/>
Copyright © European.ge
2. Great Myths of the Great Depression by Lawrence Reed
3. <https://ustudy.ge/makro/makro-17>
4. <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/news/press-release/2020/06/08/covid-19-to-plunge-global-economy-into-worst-recession-since-world-war-ii>
5. <http://european.ge/dasaqmebis-sargeblisa-dapuliz-zogadi-teoria/>

THE CRISIS OF 2020 AND THE THREAT OF RECESSION

Lela Bochoidze,
Maia Chinchaladze,
Nino Darsavelidze,
GTU Associate Professors

RESUME

The Spanish Flu which began about hundred years ago and have been continued up to 10 years, has caused the biggest damage for humanity. But risks were manageable after the pandemic defeat.

Today we can say that the transition of all employees in remote work did not decline business efficiency. It's clearly for us that the trend of managing businesses remotely is not new, but it was more pronounced during COVID-19 pandemic all around the world. We can say then in the future, remotely working will weak the threat of a serve recession and radically change the labor market.

Key words: recession, depression, pandemic, employment rate, labor market, J.M. Keynes theory.